

Леся ШИКІРЯВА

Особливості та мистецька цінність збірки художніх полотен із колекції Музею Національного університету «Острозька академія»

Національний університет «Острозької академія» з самого початку свого відродження започаткував традицію розвивати в студентів не лише інтелектуальні здібності, а й шанобливе ставлення до історії та культури рідного краю, виховання естетичного смаку. Тому з перших років в закладі почав формуватися Музей історії «Острозької академії».

Завдяки зусиллям науковців, реставраторів, музеєзнавців було проведено широку пошукову роботу, досліджено велику кількість документів із архівів України, Росії та Польщі. У 1997 році в травні відкрилися двері до Музею історії «Острозької академії».

Художній фонд Музею історії «Острозької академії» почав формуватися з перших виставок, які були проведені в університеті. Директором музею (завідуючою Центром вивчення спадщини князів Острозьких) тоді була Бондарчук Ярослава Віталіївна, яка разом із реставратором Миколою Миколайовичем Бендюком розпочали збирання колекції живопису в університеті, сьогодні цю роботу продовжує директор музею, Анастасія Анатолівна Хелинюк. Формування художнього фонду відбувається різними шляхами, переважно перші картини надходять, як подарунок академії, від їх власників та гостей закладу (Микола Заречнюк, Едвард Мілляр, Юрій Нікітін та інші). Інколи картини надходять до музею, через різних мистецтвознавців та колекціонерів (Володимир Овсійчук, Володіна Я.В та інші). Деякі колекції чи роботи художників закупляє академія, для розвитку естетичного смаку в студентів закладу, оформлення інтер'єру (Ю. Нікітін, Михайло Якубович та інші).

Найбільше робіт, які поповнили художній фонд, надійшло від організації плерерів в Острозі при НаУ«ОА», адже однією з умов їх проведення є те, що кожен із учасників має залишити в закладі хоча б по одній роботі. Оскільки на сьогоднішній день відбулося вже 5 плерерів, художній фонд музею поповнився на 52 роботи.

Художній фонд почав формуватися задовго до відкриття музею, адже вже в 1995 році була проведена перша виставка у відродженому закладі, присвячена до Дня 85-річчя місцевої художниці Лідії Іванівни Спаської.

Формування художнього фонду музею продовжив також Заречнюк Олег Сафонович, подарувавши близько 50 своїх робіт на тему «Церкви і замки Західної України», які він написав у останні роки життя. За щедрий

дар художнику присвоїли звання почесного академіка Національного університету «Острозької академії».

У жовтні того ж року була проведена виставка на релігійно-філософську тематику відомого художника-символіста з м. Нетішина – Михайла Генадійовича Якубовича [8]. У 1998 році відбулася ще одна виставка художника, після якої серію картин під назвою «Наближення до істини» було викуплено для колекції університету. Для закупки робіт Бондарчук Я. та Бендюк М. виїхали в майстерню художника в м. Нетішин та відібрали найкращі полотна. Потрібно відзначити, що художник пішов на те щоб продати роботи для академії доволі дешево, знаючи що вони будуть експонуватися постійно в цьому навчальному закладі [5]. Згодом Михайло Якубович створив для академії також копії ікон доби академії XVI ст.

За словами Ярослави Віталіївни, яка в цей час перебувала на посаді керівника Музею «Острозької академії», у 1998 році за сприяння Всесвітньої федерації жінок України відбувся конкурс на кращий портрет Гальшки Острозької. У конкурсі взяли участь 14 художників зі всієї України, і головною умовою конкурсу було – залишити всі роботи в закладі. Таким чином була сформована портретна галерея університету, проте окремі художники, незважаючи на умови конкурсу, забрали свої роботи [8].

Портретна галерея містить також постаті відомих випускників закладу. Ці роботи були замовлені і закуплені в острозького художника, В. Романюка. В головному залі музею знаходяться портретні зображення людей, які відіграли велику роль у відродженні Острозької академії. І ця колекція має назву «Почесні академіки». На полотнах – політики, науковці, меценати, котрі якимось чином вплинули на майбутнє нашого вишу. Колекція була замовлена і викуплена музеєм у Тетяни Лінник [8].

У 2005 р. відбулася виставка Едварда Мілляра з серією картин на гуцульську тематику. Колекція картин з цієї виставки була передана для музею назавжди і безкоштовно. Протягом 2005-2006 років відбулися виставки робіт студентів Львівської академії мистецтв, і деякі гравюри були залишені для Острозької академії. Також гостями РДГУ (Смик Олександр) було подаровано для академії панно-батік «Тіні забутих предків».

Великий вклад у формування колекції зробив доктор мистецтвознавства, член-кореспондент Академії мистецтв України Володимир Антонович Овсійчук, залишивши для неї свої роботи. Крім авторських робіт, Володимир Антонович подарував роботи всесвітньо відомих митців Володимира Патики та Ярослави Музики.

Щороку Національний університет «Острозька академія» організовує для митців України та зарубіжжя пленер, завдяки якому відбувається не лише вдосконалення майстерності учасників, а й вдале поповнення художнього фонду музею.

За сприяння ректора Острозької академії І. Д. Пасічника у співпраці з Рівненським відділенням Спілки художників України, починаючи з 2006 року, відбулося вже п'ять пленерів. Умови їхнього проведення є типовими: університет забезпечує художників місцем проживання і надає транспорт для подорожей та написання етюдів не лише в Острозі, а й у навколишніх містах та селах. За це кожен із учасників залишає по одній роботі для збірки університету, що формується для виховання художнього смаку у студентів.

Організаторами пленеру завжди виступають дві сторони: Спілку художників України (Рівненське відділення представляє Лукашевич Тетяна, а від Острозької академії куратором пленеру є Бендюк Микола, який на себе бере культурно-освітню частину програми [1; с. 53].

Художній фонд музею формувався відносно довгий час, вже сьогодні ми можемо виділити деякі колекційні зібрання та найцінніші роботи. Сформовані колекції художників Едварда Мілляра, Михайла Якубовича, Василя Красьохи, Олега Заречнюка і Юрія Нікітіна. Серед найцінніших окремих робіт музею історії «Острозької академії» виділяють полотна Лідії Спаської, Володимира Овсійчука, Ольги Яновської, Володимира Патика.

В Національному університеті «Острозька академія» виставка Едварда Мілляра проходила у 2003 році. Серія картин на гуцульську тематику у кількості 35 примірників була подарована донькою художника у 2005 році, для музею Острозької академії. Ці полотна було перевезено з Шепетівки, з тамтешнього музею М. Островського. Сьогодні ми можемо побачити роботи Е. Мілляра в центральному корпусі університету. Картини мають своєрідний колорит, насичені орнаментами, відображають культуру Гуцульщини. У художніх полотнах простежується вплив Закарпатської школи художників [5].

Заречнюк Олег Сафонович, до речі, народився в Острозі, подарував близько 50-ти своїх робіт університету «Острозька академія». Всі вони на тему «Церкви і замки Західної України».

Василь Красьоха створив серію робіт на тему «Місцями Василя-Константина Острозького», яку згодом академія викупила у художника. Також досить велику кількість його робіт отримали завдяки пленеру; і взагалі митець не залишає Острозьку академію без подарунків, завжди залишає якесь полотно на пам'ять про себе [6].

Серію картин під назвою «Наближення до істини» академія викупила в Михайла Георгійовича Якубовича, художника, який на даний момент проживає в м. Нетішині. Серія картин, яку закупила академія (за досить низькими цінами), має особливе значення для Михайла Якубовича, адже в

них він передав своє бачення земного світу, духовну суть речей, особисте розуміння Бога та власну містичну філософію. Перше, що кидається в очі, коли дивишся на роботи Михайла Генадійовича – це, звичайно, кольорова гама. Домінування синього, голубого та фіолетового надає картинам символічної незвичайності та потойбічності. Михайло Якубович на запитання: «Чому саме такі кольори переважають в зображеному?» відповів: «Перед написанням цієї серії картин мені приснився сон, ніби я входжу до зали, де виставлені роботи. самих зображень я не бачив, але кольори було видно, там переважали сині, фіолетові, голубі фарби. Можливо, і цей сон надихнув. А взагалі мені здається: все, що має відношення до чогось містичного, дивного, божественного, має такі кольори» [7].

Ольга Дмитрівна Яновська родом з Острога. Картини Яновської прикрашають музеї багатьох країн світу, але найбільше їх знаходиться в Росії (Москва, Перм, Саратов) та в Україні (Острог, Львів, Луганськ). Персональні виставки художниці проходили в Берліні, Відні, Кельні, Стокгольмі, Осло, Варшаві, Венеції, Москві. Деякі картин знаходяться в Острозькому історико-культурному заповіднику. В Музеї Острозької академії, на жаль, поки що є лише одна картина (автопортрет художниці). Але це робота неабиякого рівня, і вона є досить цінною для нашого закладу [2].

Також у нас є роботи найвідомішої місцевої художниці Лідії Іванівни Спаської. В різні роки в Рівному, Острозі, Луцьку, Нетішині влаштовувалось чимало персональних виставок Л. І. Спаської. У серпні 1995 році на честь 85-ї річниці від дня народження художниці була відкрита персональна виставка в Острозькій академії. У січні 1997 року Лідія Іванівна брала участь у конкурсі на кращий портрет фундаторки Острозької академії – княжни Гальшки, у якому здобула перше місце. Для академії художниця подарувала ікону «Святі Кирило та Мефодій», що знаходиться зараз в храмі Преподобного Федора Острозького.

Також Я. Володіна, племінниця Лідії Спаської, передала для Острозької Академії картини: акварель 60-их років «Вигляд на Острог» та «Квіти на килимі» [8].

Співпраця з відомим художником та мистецтвознавцем теж принесла свої плоди. Володимир Овсійчук часто відвідував академію, завдяки його співпраці з нашим закладом, художній фонд поповнився такими картинами всесвітньо відомих митців, як Володимира Патики «Козаки під Хортицьким дубом» та Ярослави Музики «Князь Володимир Великий». А також Володимир Овсійчук подарував нашому університету і роботи власного пензля, а саме: «Човен на березі моря» та натюрморт «Квіти»[5].

Також важливим елементом роботи музею є мистецька галерея, в якій майже кожного місяця змінюються виставки. Художники зацікавлені в тому, щоб експонувати свої роботи в нас, і в подяку за надану можливість дарують нам свої роботи; зокрема, за останні декілька місяців Музей історії Острозької академії поповнив свій художній фонд ще декількома картинами: зокрема, це роботи майстрів з Петриківки.

Досить важливою є колекція робіт київського художника Юрія Нікітіна, адже полотна є унікальними насамперед тим, що наповнені символізмом та детальним зображенням епохи певної історичної особистості.

Досить багато людей, переважно мистецтвознавців, тримає зв'язки з академією, що приносить Музею досить великі плоди: В. Овсійчук, Я Володіна, С. Смик та інші, – поповнили художній фонд досить цінними роботами відомих художників України.

Сьогодні ми можемо побачити результати Музею Острозької академії в приміщенні музею, на стінах закладу та в галереї Національного університету «Острозька академія». Це не лише додає престижу університету, а й дозволяє туристам і гостям ознайомитися з сучасним мистецтвом та красою Західної України.

Джерела та література

1. Бендюк М. Проведення щорічних пленерів в Острозькій академії, як один із видів іміджевої роботи Острозької академії // Музей та галереї в міській культурі: історія та сучасність. – Одеса. 2011. – 53 с.

2. Бендюк Микола. Маловідомі сторінки з життя художниці Ольги Дмитрівни Яновської // Наукові записки – Випуск VIII. – Рівне: Вовчеський, 2010. – С. 91-95.

3. Бондарчук В., Бондарчук Я. Історія храму святого Федора Острозького. – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2008. – 112 с.

4. Інвентарна книга художнього фонду Музею історії Національного університету «Острозька академія».

Польові записи

1. Записано автором 10 січня 2012 р. від Бендюка Миколи Миколайовича, (співорганізатор пленерів, що проживає в с. Оженині і працює реставратором в Національному університеті «Острозька академія»).

2. Записано автором 21 серпня 2011 р. від Василя Красьохи (художник, який проживає в м. Івано-Франківську).

3. Записано автором 27 серпня 2011 р. від Якубовича Михайла Геннадійовича (художник проживає в м. Нетішині).

4. Записано автором 30 червня 2011 р. від Бондарчук Ярослави Віталіївни (проживає в Острозі і працює викладачем мистецтвознавства в Національному університеті «Острозька академія»).